

paa en Udtalelse af den høitæredede Cultusminister, under en tidligere Forhandling af denne Sag, hvori han med det ham egne eiendommelige Overblik over disse Ting sagde, at saadan en Sag kunde ikke gaae igjennem uden efter flere Kampe og efter adskillige Aars Anstrengelser, og at det laa i Sagens Natur, at saadanne Anstrengelser maatte finde Sted. Heri saae jeg den Tanke, at man maatte begynde paa en saadan Anstrengelse, at man maatte lade disse Aars forskjellige Kampe dog engang tage en Begyndelse. Dertil synes jeg nu, at vi ere komne, og det er det første Skridt til at see den Sag ordnet, der venter paa sin Afgjørelse. Det har altid været tydeligt for mig, ved en Betragtning af vore kirkelige Forhold, saavel i Fortiden som i Nutiden, at Menighederne maae komme til deres Ret; de ere ikke tidligere nogenstunde komne til deres Ret i de kirkelige Forhold; det maa see engang, det kan ikke bestandig være saaledes, at en eensidig Styrelse, selv om den er geistlig, afgjør alle de Sager, der kunne fremkomme indenfor det kirkelige Gebeet og den kirkelige Ordning. Menighederne maae absolut engang komme til deres Ret, og jeg gjentager, at dette ikke er skeet. Forholdet mellem Kirke og Stat var tidligere saaledes, at der var ligesom en Grundmuur tilfælles for disse to bestandige Institutioner. Det almindelige christelige Liv støttede Statens Interesser, og Statens Interesser, Statsborgernes Rettigheder og Forpligtelser stode i nært Forhold, efter Statens Villie, til det, som var vrist af Vedkommende i Retning af det Kirkelige, og til den Fordring hos Borgerne, at de vare Christene, at visse christelige og almindelig kirkelige Forpligtelser vare opfyldte. Denne Muur er nedbrudt ved Grundloven, og efter min Mening er det Ret, at Kirken er bleven overladt til sig selv. Staten har navnlig i Grundlovens § 84 paa en fuldstændig og tydelig Maade erklæret, at Ingen kan paa Grund af sin Troesbekjendelse berøves Adgang til den fulde Nydelse af borgerlige og politiske Rettigheder, eller unddrage sig Opfyldelsen af nogen almindelig Forpligtelse. Denne yderst heldige Paragraph for Statens Vedkommende er flaaet fast, jeg vil haabe for

bestandig, og Kirkens Fællesmuur med Staten er derved nedbrudt; den er ved denne Paragraph og de sbeordnede Paragrapher i Grundloven falden ligesom med eet Slag; men Staten har ogsaa consequent rigtigt benyttet sig af sin Ret ved de Love, der senere ere udkomne, og som efter deres Natur kunne komme til at staae i Forbindelse med kirkelige Foranstaltninger. Staten har udtrykkelig høvdet ved disse Love, at det ikke skulde være afhængigt af nogensomhelst christelig eller kirkelig Forpligtelse, om de og de borgerlige Rettigheder og Forpligtelser traadte i Kraft, og navnlig have vi i Motiverne til Forordningen Aft Mat 1857 seet, at den Tanke ligesom er udtalt af Regjeringen, at man tilsigter at stille det Borgerlige og Kirkelige bestandig mere og mere fra hinanden og lade Ethvert støtte sig selv.

Efter disse almindelige Udtalelser troer jeg, at det dog maaskee kunde komme til at staae klart for et og andet Medlem i denne Forsamling, at det, som vi tilsigte, er af en ganske særegen, bestemt, nødvendig Natur, og at det egentlig slet ikke er noget Nyt, men en ligesom Consequents af, at denne Fællesmuur imellem Kirke og Stat er nedbrudt. Staten har taget Sit, og nu bede vi blot om, at den Paragraph i Grundloven, der taler om den evangelisk-lutheriske Kirkes Understøttelse i Danmark, maa forstaaes saaledes, at Kirken ogsaa maa støtte og værne navnlig om sine aandelige Goder. Man misforstaae mig ikke, naar jeg siger dette „navnlig“, thi jeg veed meget godt, at vi i Lovforslaget have taget noget Mere med. Hvorfor skulde vi ikke gjøre det, naar vi troede, at vi havde Ret til at gjøre det? Dersom denne Ret senere betvivles, dersom det viser sig, at denne Ret hverken kan eller skal haandhæves, dersom den Ret, som Kirken har til mange Goder, som testamenterariff ere tillagte den, og som aldrig ere tilflydte den ved nogen Statsact, dersom det skulde vise sig, at disse Goder ikke skulde kunne bibeholdes, dersom Regjeringen og Rigsdagen ifølge den Lovmæssighed, hvormed denne Institution altid vil handle, vil sætte disse Indtægter, disse jordiske Ting, hvad jeg nu skal kalde dem, som ere henlagte til Kirken og